

POSTANOWIENIE

Dnia 5 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Pastuszko (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Janusz Niczyporuk

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie ze skargi O. P.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku w sprawie o sygn.
I ACa 1828/23,

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 5 marca 2025 r.:

1. **oddala skargę;**
2. **przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Gdańsku na rzecz radcy prawnego W. K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych powiększoną o kwotę 55,20 (pięćdziesiąt pięć 20/100) złotych podatku od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu O.P. w postępowaniu toczącym się przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. I NSP 29/25.**

Janusz Niczyporuk Grzegorz Pastuszko Maria Szczepaniec

[SOP]

UZASADNIENIE

Dnia 20 grudnia 2024 r. (data nadania przesyłki poleconej) O. P. (dalej: „skarżący”) reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu r.pr. W. K., za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, wniósł do Sądu Najwyższego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie I ACa 1828/23 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku. Pismem z 16 stycznia 2025 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego) Sąd Apelacyjny w Gdańsku przedstawił ww. skargę Sądowi Najwyższemu. W przedmiotowej skardze skarżący wniósł o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku o sygn. I ACa 1828/23 doszło do przewlekłości postępowania;
2. wydanie Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku zalecenia wyznaczenia pierwszej rozprawy w terminie trzech miesięcy od dnia rozpoznania skargi;
3. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwoty 20 000 zł tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej;
4. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika skarżącego kosztów zastępstwa prawnego tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu skarżącemu;
5. dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z akt sprawy procedowanej przed Sądem Okręgowym w Bydgoszczy pod sygn. I C 385/20 oraz Sądem Apelacyjnym w Gdańsku, jako sądem II instancji, sygn. I ACa 1828/23 na okoliczności w nich wskazane.

W uzasadnieniu skargi skarżący przedstawił sekwencję zdarzeń i sposób prowadzenia postępowania apelacyjnego zainicjowanego złożeniem przez niego apelacji, która wpłynęła do Sądu Apelacyjnego 30 czerwca 2023 r. Podniósł on, że w okresie liczonym od dnia nadania apelacji – 27 czerwca 2023 r., aż do dnia dokonania wglądu do akt postępowania 16 grudnia 2024 r. nie poczyniono czynności o charakterze merytorycznym lub zmierzających do merytorycznego rozpatrzenia sprawy, w tym nie wyznaczono terminu pierwszej rozprawy. Obok tego wskazał, że zastanawiać musi fakt wydania dwóch zarządzeń, o identycznej treści w datach 7 sierpnia 2023 r. i 23 października 2023 r.

W dalszym wywodzie skarżący podniósł, że choć w wyniku złożonej przez niego odrębnej skargi na przewlekłość postępowania przed Sądem I instancji w sprawie o sygn. I C 385/20 akta postępowania apelacyjnego były wypożyczane i przesyłane między Sądami, to okres ten nie wpłynął w sposób znaczący na bieg postępowania apelacyjnego.

Dalej skarżący zwrócił uwagę na niecelowość, a przez to i ujemny wpływ na dynamikę całego postępowania, wydania postanowienia z 25 lipca 2024 r. przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku, którym zwrócono akta Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy celem rozważenia uchylecia zarządzenia Prezesa Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 13 czerwca 2023 r. oraz sporządzenia uzasadnienia wyroku Sądu I instancji, w tym późniejszego jego doręczenia powodowi. W jego przekonaniu, skoro zarządzenie dotyczące niemożliwości sporządzenia uzasadnienia wskazywało za podstawę art. 331 § 4 k.p.c., to niemożliwym było uchylecia tegoż zarządzenia – przesłanka jego wydania jest z gruntu nieusuwalna.

Skarżący podkreślił wreszcie, że łączny okres przewlekłości w niniejszej sprawie od 27 czerwca 2023 r. do dnia wniesienia skargi wyniósł ponad rok (17 miesięcy) i okres ten – jak zaznaczył – z uwagi na brak rozstrzygnięcia biegnie nadal.

Uzasadniając żądanie dochodzonej kwoty skarżący stanął na stanowisku, że jest ona właściwa i zgodna z kryteriami prezentowanymi w dotychczasowym orzecznictwie ETPCz, a w razie ewentualnego przyjęcia – że jest zbyt wysoka, wniósł on o zasądzenie jej w kwocie nie niższej niż 3000 zł.

W piśmie z 17 lutego 2025 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego), Skarb Państwa – Prezes Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w odpowiedzi na skargę zgłosił swój udział w sprawie oraz wniósł o oddalenie skargi.

Uzasadniając swoje stanowisko, Prezes Sądu Apelacyjnego przedstawił sekwencję zdarzeń w sprawie obejmującą czynności niewskazane przez skarżącego. Podniósł on również, że zgodnie z § 79 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 867, dalej: „Regulamin”), sprawy rozpoznawane są według kolejności ich wpływu. Rozpoznanie spraw

bez uwzględnienia ww. kolejności może mieć miejsce tylko w sytuacjach wyjątkowych przewidzianych w przepisach prawa, a sprawa skarżącego nie należy do kategorii spraw pilnych.

Następnie Prezes Sądu Apelacyjnego przedstawił sytuację związaną z kształtowaniem się wpływu spraw w kat. ACa „frankowych”. Zaznaczył on mianowicie, że „...w 2022 r. spraw ACa „frankowych” wpłynęło do Sądu Apelacyjnego w Gdańsku – 2 305, a w 2023 r. – 4 475, natomiast w 2024 r. było ich już – 5 977”, wywodząc dalej, że „Nawet znacznie wyższe wyniki załatwień na tle kraju (za 2024 r.) nie pozwalają Wydziałom Cywilnym tutejszego Sądu na opanowanie wpływu tych spraw, bowiem średnio sędzia tutejszego Sądu, według limitu etatów, załatwił w 2024 r. 123,32 spraw ACa (w tym spraw „frankowych” 91,06) w sytuacji, gdy w kraju współczynnik ten wyniósł średnio 93,99 odchylenie – 31 % (w tym spraw „frankowych” 60,08 odchylenie + 52%), natomiast, według obsady, sędzia tutejszego Sądu załatwił 181,97 spraw ACa (w tym spraw „frankowych” 134,37) w sytuacji, gdy w kraju ten sam współczynnik wyniósł średnio 125,07, odchylenie + 45% (w tym spraw „frankowych” 79,94 odchylenie + 68 %). Dlatego wskazał, że „zgodnie z dostępnymi informacjami, wartość załatwień spraw „frankowych” w tutejszym Sądzie (wg obsady) na I półrocze 2024 r. była najwyższą wartością (spośród Sądów Apelacyjnych) w kraju, przewyższającą średnią w kraju o 80 %. Także współczynniki dotyczące załatwień wg obsady, wszystkich spraw ACa wskazywały na najwyższą załatwalność sędziów tutejszego Sądu w kraju (odchylenie + 53 %).”.

Prezes Sądu Apelacyjnego zwrócił również uwagę że „obiektywne uwarunkowania, w których funkcjonują sądy, w tym tutejszy, niezależne od najlepszej nawet organizacji pracy sędziów, nie mogą być ignorowane na rzecz realizacji prawa stron do niezwłocznego rozpoznania ich spraw. Ocena czy w konkretnej sprawie doszło do nadmiernego przedłużenia postępowania nie może być oderwana od obowiązku sądu rozpoznawania wszystkich spraw wniesionych do sądu bez nieuzasadnionej zwłoki, przy zachowaniu zasady rozpoznawania spraw według kolejności ich wpływu oraz uwzględnieniu przepisów nakazujących rozpoznawanie niektórych rodzajów

spraw w ustawowo określonych terminach”. W podsumowaniu Prezes Sądu Apelacyjnego stwierdził, że czynności podejmowane przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku były uzasadnione i podejmowane w terminach adekwatnych, wynikających z konieczności rozpoznania składanych przez strony (w tym skarżącego) pism procesowych, jak również innych spraw wpływających do tutejszego Sądu. Z tej przyczyny wniosł o oddalenie skargi jako niezasadnej, a w konsekwencji i nieuwzględnienia roszczeń pieniężnych. Z ostrożności procesowej zakwestionował wysokość wnioskowej przez skarżącego kwoty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

W świetle art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość ocenie w szczególności podlega terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny, uwzględnić należy łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej złożoności sprawy, znaczenie rozstrzygnięcia dla skarżącego, zachowanie się stron, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W ustawie o skardze na przewlekłość postępowania nie sprecyzowano, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną

zwłokę. W judykaturze przyjmuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; 19 października 2017 r., III SPP 42/17; 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Należy zauważyć, że wskazana wyżej reguła stanowi jedynie ogólnie przyjęty standard orzeczniczy, który może, choć wcale nie musi, znaleźć zastosowanie w określonej sprawie. Sąd Najwyższy zwracał już kilkakrotnie uwagę, że przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania nie oznacza automatycznie wystąpienia stanu przewlekłości, gdyż dla jego stwierdzenia konieczne jest zbadanie wszystkich okoliczności sprawy. Według zaprezentowanego w tym zakresie stanowiska, przy ustalaniu, czy w konkretnym przypadku mamy do czynienia z przewlekłością postępowania, należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, m.in. terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Wymóg ten uniemożliwia dokonanie oceny przewlekłości postępowania w sposób mechaniczny, obligując tym samym do oceny indywidualnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

W odniesieniu do rozpoznawanej sprawy, mając na uwadze powołane przepisy i orzecznictwo, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania nie pozwala przyjąć, że jest ono prowadzone przewlekłe. Z analizy akt wynika, że postępowanie apelacyjne zostało wszczęte wniesieniem apelacji skarżącego, która wpłynęła wraz z aktami sprawy do Sądu Apelacyjnego w Gdańsku 14 lipca 2023 r. W dniu 14 lipca 2023 r.

wylosowano sędziego sprawozdawcę i zarejestrowano sprawę w repertorium ACa, nadając jej sygnaturę. Akta sprawy 17 lipca 2023 r. przedstawiono sędziemu sprawozdawcy, który 7 sierpnia 2023 r. wydał zarządzenie o doręczeniu odpisu apelacji pozwanemu reprezentowanemu przez Prokuratorię Generalną RP i zawiadomieniu stron o składzie orzekającym i zwróceniu się do Prezesa Sądu Okręgowego w Bydgoszczy o przekazanie zarządzenia IX W-4421-347-23 o stwierdzeniu, niemożności sporządzenia pisemnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku. W dniu 16 sierpnia 2023 r. wpłynął wniosek Sądu Okręgowego w Bydgoszczy o przesłanie akt sprawy w związku z wpływem skargi skarżącego na przewlekłość postępowania I Instancyjnego. Zarządzeniem z 22 sierpnia 2023 r. akta zostały wypożyczonego zgodnie z wnioskiem na okres 7 dni, z zastrzeżeniem niezwłocznego zwrotu po wykorzystaniu z uwagi na trwające czynności. Pismem z 4 września 2023 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy przekazał zarządzenie Prezesa Sądu Okręgowego w Bydgoszczy (IX W-4421-347/23). W dniu 4 września 2023 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy nadał bieg skardze na przewlekłość postępowania, która została zarejestrowana w Sądzie Apelacyjnym w Gdańsku pod sygn. V S 116/23 a następnie – rozpoznana przez tenże Sąd postanowieniem z 2 listopada 2023 r. W dniu 23 października 2023 r., w wyniku wypożyczenia akt sprawy przez Wydział I Cywilny, wydano zarządzenie o doręczeniu odpisu apelacji pełnomocnikowi pozwanego, którym jest Skarb Państwa Minister Sprawiedliwości oraz o zawiadomieniu go o składzie orzekającym. W dniu 14 listopada 2023 r. sprawę skierowano do rozpoznania na rozprawie zgodnie z kolejnością wpływu. Postanowieniem z 25 lipca 2024 r. Sąd Apelacyjny zwrócił akta Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy celem rozważenia uchylenia zarządzenia Prezesa Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 13 czerwca 2023 r. oraz sporządzenia uzasadnienia wyroku Sądu I instancji, a po jego sporządzeniu – doręczenia odpisu wyroku z uzasadnieniem powodowi.

Ocena powyższych działań nie pozostawia wątpliwości, że Sąd Apelacyjny podjął czynności zmierzające do jej rozpoznania. W takim stanie rzeczy trudno uznać, że jest ona rozpoznawana zbyt długo.

Odnosząc się natomiast do zakwestionowanego przez skarżącego postanowienia z 25 lipca 2024 r. Sądu Apelacyjnego w Gdańsku – bez weryfikacji

merytorycznej warstwy tego rozstrzygnięcia – Sąd Najwyższy stwierdza, że nie można wskazanej czynności ocenić jako powodującej przewlekłość postępowania. Ocena ta wynika stąd, że przedmiotowe postanowienie mieści się w granicach obowiązującego prawa, zaś uznanie celowości jego wydania należy wyłącznie do Sądu Apelacyjnego.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności nie można zatem stwierdzić, że zachodzą podstawy do stwierdzenia, iż została spełniona, powoływana w orzecznictwie przesłanka wielomiesięcznej beczynności Sądu, polegająca na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy. Dlatego Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość oddalił skargę.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej pełnomocnika reprezentującego skarżącego z urzędu (postanowienie z 18 października 2024 r. Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, I ACo 626/24) w postępowaniu ze skargi na przewlekłość w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku w sprawie I ACa 1828/23 Sąd Najwyższy, na podstawie § 2 pkt 1 w zw. z § 23 ust. 4 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. 2024, poz. 764) orzekł jak w sentencji.

[D.Z.]

[a.ł]

Janusz Niczyporuk Grzegorz Pastuszko Maria Szczepaniec